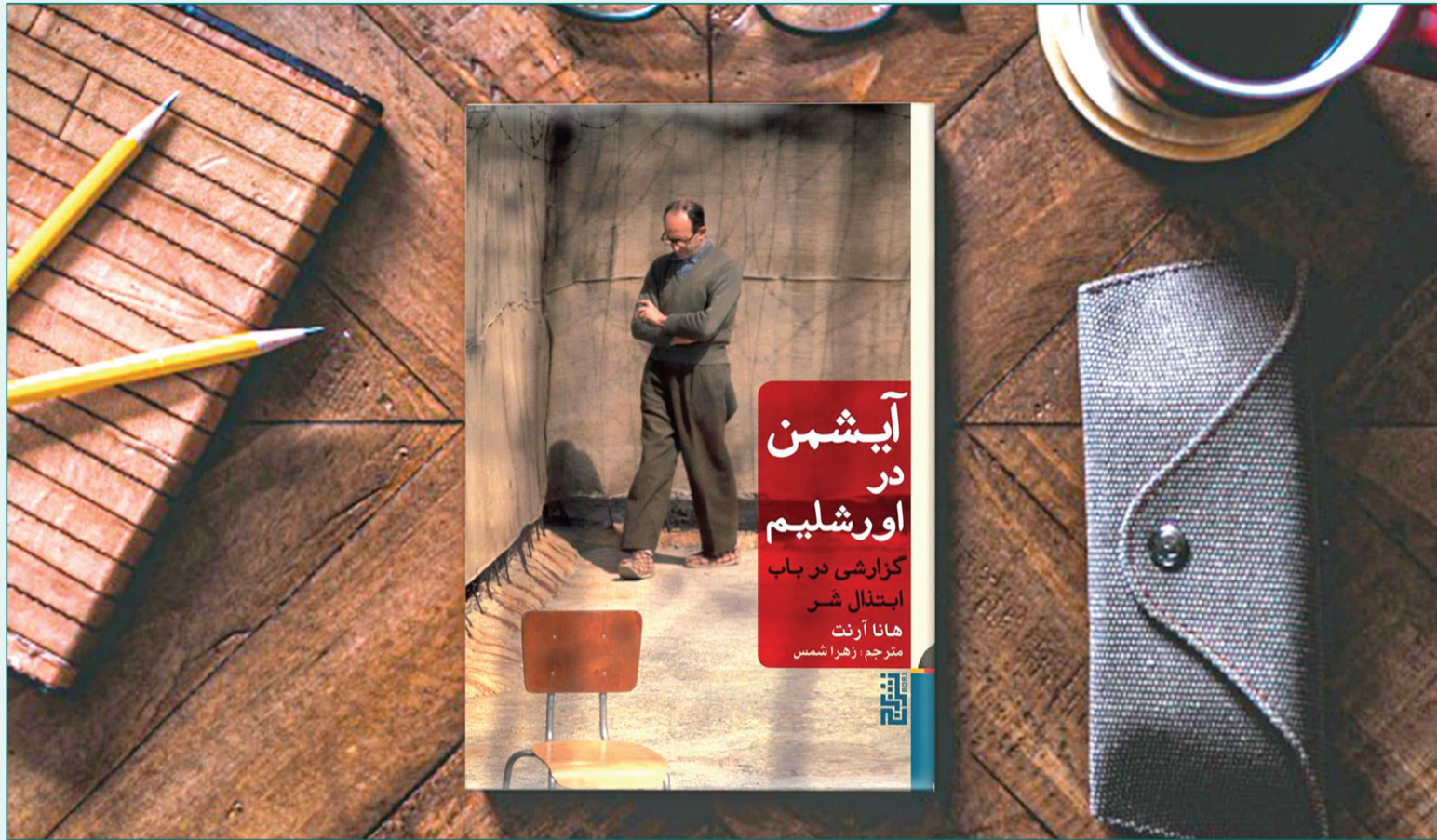

کتاب خوانانها دقیقا چه می کنند؟ (۳)

شناختن برخی از عادت های مرسوم کتاب خوانانها کمک می کند کتاب را بیشتر دوست بداریم

پیمان طالبی
روزنامه نگار

در هفته های گذشته پیرامون برخی از عادت های معمول افرادی که به کتاب علاقه دارند و کتاب می خوانند، صحبت کردیم. این هفته در ادامه مباحث گذشته می خواهیم در این باب صحبت کنیم که کتاب خوانانها چگونه کتابی را برای خواندن انتخاب می کنند.

عوامل مختلفی می تواند در اینکه انسان چه کتابی بخواند، تاثیر بگذارد. خیلی از ما به توصیه یک دوست کتاب انتخاب می کنیم. مثلا عصر یک روز پاییزی که به همراه دوستی در یکی از خیابان های شهر قدم می زنیم، گذرمان به یک کتابفروشی در همان خیابان می افتد. پشت و پیشتر می ایستیم و کتابها را تماشا می کنیم. در همین زمان دوستمان ضمن نشان دادن کتابی، روبه ما می گوید: «آن کتاب که جلدش قرمز رنگ است را خوانده ای؟ بی نظیر است! و شروع می کند به تعریف کردن بخش هایی از کتاب و اینکه مثلا کتاب چه جوایزی را به خود اختصاص داده و شخصیت خود نویسنده چقدر جذاب و دست نیافتنی است و...» در این زمان احتمالا ترغیب می شویم که کتاب مذکور را بخریم. شب که به خانه می رویم، بعد از انجام کارهای روزانه و پیش از خواب، به یاد کتابی که امروز خریدیم می افتیم و بخش هایی از فصل اول را می خوانیم. حالا تصور کنید دو یا سه هفته از آن اتفاق و خواندن آن کتاب می گذرد و شما به واسطه فصل آخر کتاب رسیدید. اگر از این باز زمانی دوسه هفته ای که آن کتاب را می خوانده اید، لذت کافی نبرده باشید چه؟ یعنی حس از درون به شما بگوید این کتاب اصلا کتاب مناسبی برای من نبود! فقط وقت خودم را تلف کرده ام. حقیقت ماجرا این است که هرکس بنا به علاقه، روحیات، میزان دانش و حوزه مرتبط با خود کتابی را برای خواندن برمیگزیند. همین الان کتابی در بازار کتاب پرفروش شده به نام (آی شمن در اورشلیم) اثر هانا آرنه. این کتاب درباره یهودیان پس از جنگ جهانی دوم است. همین امروز امتحان کنید و به کتابفروشی نزدیک محل زندگی خود بروید و ببینید چند نفر از مراجعان به جستجوی این کتاب و خرید آن به کتابفروشی می آیند. ببینید چند نفر در یک بعد از ظهر این کتاب را می خرید. حالا سوال اینجاست: آیا موضوع جنگ جهانی دوم و مساله سرنوشت یهودیان پس از جنگ جهانی برای تمام این افراد دغدغه و مساله اصلی است که می خواهند در مورد آن مطالعه کنند؟ یا اصلا کدام یک از کسانی که (آی شمن در اورشلیم) را می خرید با قلم هانا آرنه آشنایی دارند و چون این کتاب را او نوشته، به انگیزه خواندن اثر تازه آرنه به کتابفروشی آمده اند؟

وقتی با این سوالات مواجه می شویم، به سوال بزرگ تری می رسیم که اتفاقا کمی هم ترسناک است؛ چند درصد کسانی که (آی شمن در اورشلیم) را می خرید، آن را تا آخر می خوانند؟

واقعیت ماجرا این است که نه جنگ جهانی دوم دغدغه بسیاری از این کتاب خرها (1) است و نه خیلی از این جماعت اصلا هانا آرنه را می شناسند! این فقط یک موج است. از این موجها در عالم هنر بسیار اتفاق می افتد. این مساله را مقایسه کنید با ماجرای رنگ سال. اوایل هر سال میلادی اعلام می شود که امسال فلان رنگ، رنگ سال است. بسیاری از علاقه مندان به مد و لباس و شیک پوشان سعی می کنند فارغ از اینکه آن رنگ چه باشد، حتما لباس تازه شان را به آن رنگ تهیه کنند. تصور کنید یکسال رنگ قهوه ای به عنوان رنگ سال انتخاب شود. آن وقت کسی که تا پیش از این فقط رنگ های شاد و پرنرژی مثل قرمز، نارنجی، زرد، صورتی و... را بر تن می کرده، حالا باید با پیراهن قهوه ای سوخته ای که برای خود خریده

منسجم و البته جذاب و پرکشش برای این موضوع فراهم کند. در نهایت پس از ویرایش چندباره لیست کتابها، از عنوان اول شروع می کند و یکی یکی کتابها را می خواند و احتمالا در حین مطالعه یادداشت هایی هم برمی دارد. همین می شود که بعد از اتمام طرح مطالعاتی، کتاب خوان اطلاعات بسیار خوبی به دست آورده که هم به درستی در ذهن او بایگانی و هم به صورت مکتوب یادداشت شده اند. دقت کنید که شاید همان کتاب آی شمن در اورشلیم در لیست مطالعاتی کتاب خوان مورد بحث حضور داشته باشد. اما تفاوت این حالت با حالت اول آن است که در اینجا دیگر کتاب مورد نظر با هدف آشنایی با جنگ جهانی دوم و تبعات آن خوانده می شود و نه صرفا به این دلیل که این کتاب پرفروش است.

چه کند؟ این شکل از کتاب خریدن دقیقا مثل ماجرای رنگ سال است.

کتاب خوانانها و اهالی حرفه ای کتاب هرگز اینطور کتاب انتخاب نمی کنند. آنها غالبا بر اساس یک طرح مطالعاتی منظم و منسجم پیش می روند. این طرح مطالعاتی با مشورت و نظر یک یا چند کارشناس و استاد در حوزه مربوطه مهیا می شود و به هیچ وجه دلخواهی و باری به هر جهت نیست.

مثلا همان موضوع جنگ جهانی دوم را در نظر بگیرید. تصور کنید یک کتاب خوان حرفه ای خواهد درباره موضوع جنگ جهانی دوم کتاب بخواند. او ابتدا در اینترنت منابع در دسترس اطلاعاتی را درباره جنگ های جهانی کسب می کند. سپس به یک کارشناس تاریخ جهان مراجعه می کند تا با کمک او یک طرح مطالعاتی

گلچین

از پیشاهنگان

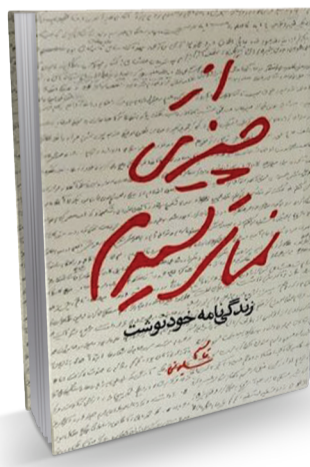
«پیشاهنگان شعر پارسی» برگزیده اشعار سرآمدان شعر در عصر طاهریان و صفاریان و سامانیان است. علاقه مندان ادب فارسی با مطالعه این اثر، از مراجعه به بسیاری از ماخذ بی نیاز خواهند شد. خوانندگان این کتاب با زندگینامه کوتاه شاعران و نمونه هایی از بهترین اشعار آنان آشنا می شوند. معانی برخی واژه ها و پاره ای توضیحات لازم و مفید به پایان هر قطعه از اشعار این کتاب افزوده شده تا خواننده ضمن مطالعه هر شعر بتواند به درک درستی از آن برسد و ضمن آن به خوبی با چهره های برجسته گنجینه ادب منظوم فارسی نیز آشنا شود. گردآورنده این اثر مهم و ارزشمند، دکتر محمد دبیرسیاقی است. سید محمد دبیرسیاقی زاده ۴ اسفند ۱۲۹۸ در قزوین و درگذشته سحرگاه ۱۶ مهر ۱۳۹۷ در همین شهر، پژوهشگر، نویسنده، شاعر، آموزگار ادبیات فارسی و مصحح متون کهن پارسی بود. وی در موسسه لغت نامه دهخدا و مرکز بین المللی آموزش زبان فارسی مشغول به کار بوده و مصحح بسیاری از متن های کهن زبان فارسی است. دبیرسیاقی نزدیک به ۸۰ متن ادبی و تاریخی را تصحیح و چاپ کرده است که از میان آنها می توان شاهنامه فردوسی، دیوان منوچهری دامغانی، زنده القلوب و فرهنگ سروری اشاره کرد.

معرفت

درباره مرد نترس روزگار ما

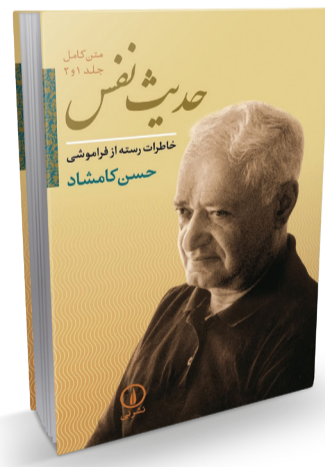
«از چیزی نمی ترسیدم» عنوان کتابی است که تنها چند روزی از رونمایی آن می گذرد. این کتاب زندگی نامه خودنوشت سردار شهید قاسم سلیمانی است که به تازگی توسط انتشارات بنیاد مکتب حاج قاسم منتشر شده است. زینب سلیمانی، فرزند شهید درباره کتاب از چیزی نمی ترسیدم گفته است: «از چیزی نمی ترسیدم» زندگینامه ای است که حاج قاسم با دست مجروحش نوشته است. شرح زندگی مردی از دل روستای دورافتاده در کرمان که چند دوره از زندگی ساده و گیرای خودش را برایتان روایت کرده است. این داستان شکل گیری زندگی شخصیت مردی است که از چوپانی به جایگاهی به بلندی و وسعت آسمان هارسید. رهبر معظم انقلاب ابتدای این کتاب نوشته اند: بسمه تعالی هر چیزی که یاد شهید عزیز ما را برجسته کند، چشم نواز و دلنواز است. یاد او را گرچه خداوند بر او برجستگی قرار داد و بدین گونه پاداش دنیایی اخلاص و عمل صالح او را به او هدیه کرد، ولی ما هم هر کدام وظیفه ای داریم. کتاب حاضر را هنوز نخوانده ام اما ظاهرا می تواند گامی در این راه باشد.

عطف

زندگی نامه آقای مترجم

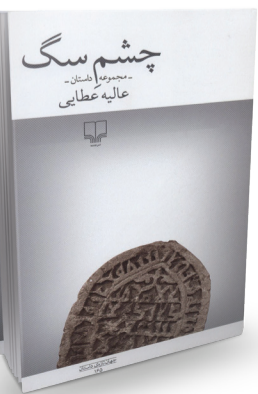
حسن کامشاد یکی از مترجمان با سابقه و پرکار کشورمان است. ترجمه دنیای سوفی (یوستین گورد)، درک یک پایان (جولین بارنز)، تاریخ چیست (ادوارد هالت کار)، سرگذشت فلسفه (برایان مگی)، مورخ و تاریخ (آرنولد توین بی) و استالین مخوف (مارتین ایمیس) تنها بخشی از کارهای کامشاد است. کامشاد زندگینامه خودنوشته ای دارد با نام «حدیث نفس» که به همت نشر نی به بازار عرضه شده است. لحن او در این کتاب، ساده، صادق و مفرح و آموزنده باشد. خواندن این کتاب، برای کسانی که شوق نوشتن داستان و خاطره دارند، می تواند جنبه آموزشی هم داشته باشد و زیبایی در عین سادگی نویسی را به خواننده خود بیاموزد. در این کتاب نام بسیاری از چهره های سرشناس هنر و فرهنگ معاصر ایران را می توان یافت. خاطراتی که کامشاد از این چهره ها روایت می کند، به خاطر دوستی نزدیک و روابط صمیمانه وی با آنان بسیار خواندنی است و کمتر می توان کتابی را یافت که مثل (حدیث نفس) چهره های بدون روتوش از چهره های برجسته معاصر ارائه دهد.

قصه خوانی

قصه های افغانستان

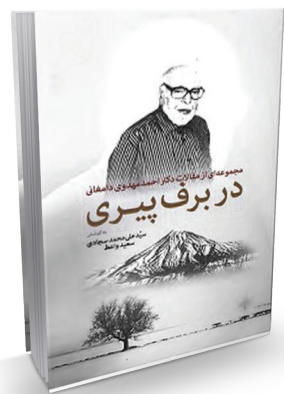
«چشم سگ» یکی از خواندنی ترین مجموعه داستان هایی است که در چند سال گذشته در ادبیات داستانی کشور دیده ایم. کتاب شامل هفت داستان به قلم عالیه عطایی است که فضای رئالیستی این داستانها سبب شده این مجموعه با استقبال خوب مخاطبان مواجه شود و برخی از داستان های آن، جوایزی را برای نویسنده به همراه داشته اند. هفت داستان موجود در مجموعه (چشم سگ) عبارتند از: فیل بلخی، اثر فوری پروانه، سسی کیلومتر، شب سمرقند، پسخانه، ختم عمه و شبیه گالیله. عالیه عطایی که خود از نویسندگان خوش قلم افغانستانی و پرورش یافته تهران محسوب می شود، پردازش قصه هایش را پیرامون شخصیت هموطنانش صورت داده و هر کدام از این سوزها به نحوی بین تهران و هرات در گردشند. عطایی از تجربه های خود به عنوان یک مهاجر بهره گرفته و فضایی مضطرب را در داستان هایش ترسیم می کند. فضایی از ایهام و بی رحمی که انسان را برای رسیدن به مطلوب خود، به کارهای عجیب و غریبی وامی دارد. نویسنده با تبدیل مستقیم زندگی و تجارب آن به داستان، مجموعه چشم سگ را آن چنان ملموس و قابل درک جلوه داده که معنای مهاجرت و مشکلات آن به خوبی برای خواننده تبیین می شود. تسلط عالیه عطایی به فرهنگ و آداب رسوم هر دو کشور ایران و افغانستان سبب شده تا خواننده از هر کدام این طیفها بتواند با کتاب ارتباط برقرار کند و حتی حس پیوستگی و اشتراکی میان دوسر این طیف ایجاد شود.

گلاب و گل

یک کتاب ارزشمند

«در برف پیری» مجموعه ای است از مقاله های «احمد مهدوی دامغانی» که در تاریخ معاصر ایران یگانه است. نوشته های این کتاب از لحاظ لفظ چندان زیبا و از نظر محتوا آنقدر غنی است که خود معرف خود است. هر اثر، عتیقه ای است که جوانان را به دیدار خود فرامی خواند تا تجربه های ارزشمند خود را به آنان رایگان ارزانی دارد، باشد که آرزو شده را دوباره نیاز مایند و پیران را نوید و امید می بخشد که آینده را در آینه و صافی ضمیر خویش به تماشا بنشینند و دل از مهر ایزدی برنگینند؛ خواندنی است و ماندنی. در مقدمه این کتاب آمده است: «استاد دکتر مهدوی در همچون استاد استادان سخن، فردوسی دو غم مونس جان و شادی روان است: ایران و تشیع و این دو سکان دار کشتی نجات او در دنیا و آخرتند. از بارزترین جلوه های تشیع، اعتقاد و اهتمام به مضامین بلندی است که در زیارت جامعه کبیره منقول از حضرت امام علی النقی الهادی (ع) آمده است و استاد ضمن مقاله ای آکنده از اخلاص در این مجموعه از آن سخن گفته اند و اقرار آورده که هیچ جمعی نبوده است مگر آنکه با این زیارت نسبت به معصومان پاک ادای احترام و عرض سرسپردگی کرده است و از این توسل و تمسک، یافته است آنچه یافته.»

باز هم محمد قاندر

محمد قاندر، روزنامه نگار برجسته ای است که در این سالها با قلم خاص و نگاه پژوهشگر او به مسائل فرهنگی و تاریخی ایران آشناییم. «آدم ما در قاهره» یادداشت های قاسم غنی است که با پیراسته و ویراسته و پیش گفتار محمد قاندر منتشر شده است. سال ۱۳۲۶ قاسم غنی، پزشک و ادیب را محمد رضا شاه به سفارت ایران در قاهره فرستاد. ملکه فوزیه بدون دخترش به مصر بازگشته بود، همراه با جواهراتی که هنگام ازدواج با ولیعهد ایران به او داده بودند. مشیر جواهرنشان رضاخان راهم که در ژوهانسبورگ درگذشته بود، ملک فاروق خیال نداشت همراه جسد او به ایران بفرستد. یادداشت های غنی شرح تلاش اوست برای فیصله دادن به طلاق، ستایش زنان زیبا و مطالبی محرمانه از قبیل دیدار با پیرچهره ای که از او بانام مستعار و عنوان عجیب «بگم سبکینه والی (خانم آمریکایی، زن ولی خان هندی)» یاد می کند. و مطالبی خطرناک تر: غنی، نامه های محرمانه و خصوصی شاه به ملک فاروق درباره برخی روابط عروس فراری را رونویسی می کند و در بازگشت به تهران در گوشه ای می اندازد. یادداشت ها چاروی کاغذ آمد و مخاطب آنها قور بود چه کسی باشد؟ و اما املا و انشای ادیبی که مدعی تصحیح دیوان حافظ بود چرتا این حد پرخط و نا هموار است؟ یادداشت های مطول روزها و شب های ماموریت بی نتیجه قاهره و پیرایش و پیرایش اساسی و افزون پانوشته ها متنی شده داستان گونه، همراه با پیش گفتاری خواندنی از محمد قاندر در تحلیل مشاهدات و تأملات راوی. این کتاب خواندنی را نشر کلاغ در ۲۲۲ صفحه با شمارگان هزار و ۱۰۰ نسخه به بهای ۳۸ هزار تومان منتشر کرده است.

